

λάδα Ἀθηναῖν εἶτε τὴν Παναγιαίαν λατρεύει, φαίνεται ἀπωρρακτισμένη τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐθύτητος καὶ δικαιοσύνης¹.

Οὗτω ἐνδεεῖς ὄντες συνειδήσεως, οὐδὲ ὅλως φαίνονται οἱ Ἕλληνες πλουσιώτεροι κατὰ τὸ αἶσθημα, ἢ δὲ καρδιακὴ αὐτῆ ἐνδεΐα δὲν εἶναι γθεσινῆ, ἀλλὰ γνώρισμα καὶ αὐτῆ τῆς φυλῆς. Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει σχεδὸν πάντοτε τὴν γενέτειραν αὐτοῦ γῆν. Ἐν Νεαπόλει καίει ὡς ἠφαίστειον, ἐν Φλαμανδία ἤρεμος καὶ λιπαρὰ, ἐλαφροτάτη ἐν Γαλλίᾳ, εὐφλεκτος ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ λιθίνη, ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι ψυχρὰ καὶ τραχεῖα ὡς τὸ ἔδαφος αὐτῆς². Τοῦτο μαντεύει τις ἐκ πρώτης ὄψεως. Τὸ πάθος ἀκτινοβολεῖ ἐν τῷ ὑγρῷ βλέμματι τοῦ Μαγυάρου ἢ τοῦ Νεαπολιτανοῦ, ἐνῶ τοῦ Ἕλλητος εἶναι ὀξύ ὡς μάχαιρα καὶ ὡς χάλυψ παγετώδης³. Ὁ θέλων νὰ γνωρίσῃ τὴν κτηνωδίαν τοῦ ἑλληνικοῦ βίου πρέπει ν'ἀναγνώσῃ τὸν Ἀριστοφάνη, τὸ δὲ ὄντως περίεργον εἶναι ὅτι ἡ τοιαύτη κτηνωδία δὲν ἦτο ἐπιζήμιος εἰς τὴν εὐεξίαν τῆς φυλῆς. Τοιαῦτα διαμένονσι καὶ σήμερον τὰ πράγματα, ἐκτὸς μόνον ὅτι τὸ πολυάσχολον τοῦ νεωτέρου βίου δὲν ἐπιτρέπει τοῖς καθ' ἡμᾶς Ἀθηναίοις νὰ διασκεδάζωσιν ὅσον οἱ πρόγονοι αὐτῶν, ὁ δὲ χριστιανισμὸς ἐπιβάλλει τὴν ἀπόκρυψιν τῆς φιληδονοῦ ὁρυθῆς, ἣν ἡ εἰδωλολατρεία ἐπεδεικνυσε μετ' αὐταρσεκειας. Ὁ σήμερον Ἕλλην

1. Οὐδὲν λέγοντες περὶ τῶν ἀνωτέρω ὑπεβολῶν περιοριζόμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι πλείοτερον ἴσως παντὸς ἄλλου λαοῦ ἔχει ὁ Ἕλλητὴν τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ στερεῖται δυνάμειος χαρακτῆρος, ὅπως ἀντιστῆ εἰς τὸν πειρασμὸν, καὶ τὴν ἀδυναμίαν ταύτην εἶναι πάντοτε ἔτοιμος νὰ συγχωρήσῃ παρὰ τοῖς παρεκτροπομένοις. Εἰς τὸν Ἕλληνα, τὸν βλέποντα τὸ καλὸν καὶ πράττοντα τὸ ἐναντίον, ἀρμύζει πρὸ πάντων τὸ τοῦ Ὁρατίου

Video meliora proboque,
Deteriora sequo. Σ. Μ.

2. Τὰ ἀνωτέρω εἰσὶ παρακούσματα τοῦ Taine καὶ εἰς προφανῆ ἀντίθεσιν πρὸς ὅσα ἀνωτέρω ἔλεγεν ὁ συγγραφεὺς περὶ τῆς ἡδύτητος τῆς ἑλληνικῆς φύσεως καὶ τῶν παμάτων τοῦ Ἰλλισοῦ, ἐκτὸς μόνον ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς καρδίας οὐχὶ τὸ σύνολον τῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ἀλλὰ μόνῃ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους, τότε ὅμως ἔπορεπε νὰ ἔχωμεν Νεαπολίτας ἐν Θήρᾳ, Φλαμανδοὺς ἐν Βάλτῳ καὶ ἐν Πάρῳ μαρμαροκαρδίους. Σ. Μ.

3. Τὴν τοιαύτην παγετώδη εἴφρασιν σπανιώτατα ἔχουσιν οἱ παρ' ἡμῶν ἐπικρατοῦντες μέλανες ὀφθαλμοί, πολὺ δὲ ὀρθότερον παρετήρησεν ὁ Σατωβριάνδος ὅτι ἐν Ἀνατολῇ ἔχουσι γλυκὺ καὶ ἡμερον βλέμμα καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνήμεροι τὴν καρδίαν. Σ. Μ.

σπεύδει νὰ νυμφεθῇ ἅμα ἀνδρωθεῖς, ἀποφεύγων οὕτω τὴν εἰς ἀλόγιστα πάθη δαπάνην χρόνου. Ἄν οἱ μεσημβρινοὶ Ἴταλοὶ ἐρωτοτροπῶσιν ἀπὸ πρώτας μέχρι νυκτός, οἱ Ἕλληνες φροντίζουσι πάντοτε πρὸ τούτου νὰ τελειώσωσι τὰς σπουδαιοτέρας ὑποθέσεις των. Ἀδύνατον εἶναι αὐτοῖς νὰ ἐνοήτωσι τὰ παρ' ἡμῶν μεγάλα αἰσθήματα, ἀκούοντες δὲ περὶ Ἑλοῖσης καὶ Ἀβαλιάρδου, Παύλου καὶ Φραγκίσκας, Βερθέρου καὶ Καρλότας, Ῥωμαίου καὶ Ἰουλίας καταλαμβάνονται ὑπὸ ἀδιηγήτου ἀπορίας, ἀνίκανοι ὄντες νὰ ἐνοήσωσι τὸ γυναικεῖον ἰδανικόν.

(Ἐπεται συνέχεια.)

Ε. Δ. ΡΟΪΑΝΕ.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλὸ βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαθῆ].

Συνέχεια· ἴδι σελ. 197.

Θ'

Ἀπαντῶ γίγαντα δολιχοσκελῆ·

Ἄφ' οὗ δ' ἀφήκαμεν τὰς ξηρὰς καὶ ἀνύδρους πεδιάδας ἐκεῖνας, εὐρίσκομαι διὰ τῆς μνήμης εἰς κοιλάδα ἀειθαλῆ καὶ πρασίνην, τὴν τῆς Δορδονίας, καὶ ταύτην διατρέχουσι κατὰ μικρὸν σταθμοὺς, διότι ἡ λιπαρὰ γῆ πλουτίζει τοὺς κατοίκους αὐτῆς, καὶ πολυαριθμοὺς διδομένην παραστάσεις, καὶ οἱ ὄβολοι πίπτουσιν εὐκόλως εἰς τὸν δίσκον τοῦ Κάπη.

Γέφυρα ἐναέριος, ἐλαφρὰ ὡς ἂν τὴν ἀνήρτων εἰς τὴν ὀμίχλην κλωσταὶ ἀράχνης, κυρτοῦται ὑπὲρ εὐρὺν ποταμὸν, βραδέως κυλίοντα τὰ νεθρὰ ὕδατά του. Ἡ γέφυρα ἦτον ἡ τοῦ Κυβζάκ, ὁ δὲ ποταμὸς, ἡ Δορδὸν.

Πόλις δὲ συγκεκλιμένη ἐξ ἑρείπιων, ἔχουσα τάρρους, σπήλαια, πύργους, καὶ ἐν τῷ μέσῳ καταρρέοντων τειχιῶν ἀρχαίου μοναστηρίου δένδρα ἐκ τῶν πετρῶν κρεμάμενα, ἐφ' ὧν ψάλλουσι τέτιγες, ἦτον ἡ πόλις τοῦ Ἀγίου Αἰμιυλίωνος.

Ἄλλ' ὅλα ταῦτα διασταυροῦνται καὶ συγγέονται εἰς τὴν μνήμην μου μετ' αὐτὰ ὅμως παρουσιάζεται θέαμα προσθαλὸν αὐτὴν τοσοῦτον σφοδρῶς, ὥστε διατηρεῖ αὐτοῦ τὴν ἐντύπωσιν, καὶ ἔχει αὐτὸ σήμερον ἔτι παρὸν ζωηρότατα.

Εἶχομεν διανυκτερεύσει εἰς χωρίον πενιχρότατον, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀνεχωρήσαμεν ἅμα ὑπέφωσκεν ἡ αὐγή. Ἐπὶ μακρὰν ὥραν εἶχομεν περιπατήσει εἰς ὁδὸν πλήρη κονιορτοῦ, ὅτε διὰ μίας ἡ ὄψις μας, ἥτις περιωρίζετο ἐντὸς τῆς βαθείας ὁδοῦ, ἐκατέρωθεν ἀμπελοφύτου, ἠπαύθη εἰς ἀπεράντους ἐκτάσεις, ὡς ἂν μαγικὴ βλάβδος εἶχεν ἐγγίσει παραπέτασμα ἠπλωμένον ἐνώπιον ἡμῶν, καὶ τὸ παραπέτασμα εἶχε διὰ μίας ἐγερεθῆ.

Πλατὺς ποταμὸς ἐκάμπτετο ἡρέμα περὶ τὸν λόφον εἰς ὃν ἄρτι ἐφθάσαμεν. Ἐπέκεινα δὲ τοῦ ποταμοῦ στέγαι καὶ κωδωνοστάσια μεγαλοπόλεως ἦσαν διεσπαρμένα μέχρι τῆς ἀμφιβόλου

καμπύλης τοῦ ὀρίζοντος. Πόσαι οἰκίαι! πόσαι κάμιννοι, ὧν τινες, ὑψηλαὶ καὶ στεναὶ ὡς κίονες, ἐξήμουν ἑλικας μέλανος καπνοῦ, ὅστις ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σκεδαζόμενος, ἠπλοῦτο ὑπὲρ τὴν πόλιν ὡς νέφος ἀτμοῦ σκοτεινοῦ! Εἰς δὲ τὸν ποταμὸν, κατὰ μέσον τὸ ρεῖθρον αὐτοῦ καὶ παρὰ τὰς μακρὰς προκυμαίας ἦσαν παμπληθῆ πλοῖα σεσῶρευμένα, καὶ ὡς δένδρα δάσους συνεμίγνυτο οἱ ἴσοι αὐτῶν, τὰ σχοινία, τὰ ἱστία, καὶ αἱ εἰς τὸν ἀνεμον κυματοῦσαι πολύχροοὶ τῶν σημαῖαι. Ὑπόκωφοι ῥόγχοι ἠκούοντο, καὶ κρότοι κρουμένων σιδήρων καὶ ἐπισκευαζομένων λεβήτων, καὶ ὄξεια σφυρηλασία ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν ἀμαξῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις διατρέχουσαι τὰς προκυμαίας.

— Εἶναι ἡ πόλις Βορδῶ, ἡ Βορδιγάλη, μοι εἶπεν ὁ Βιτάλης.

Διὰ παιδίον ἀνατραφὲν ὡς ἐγὼ, καὶ μὴ ἰδὼν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἰμὴ πτωχότατά τινα χωρία, ἢ μικρὰ πολίχνια ἃ κατὰ τύχην ἀπῆντῶμεν κατὰ τὴν ὁδοπορίαν μας, ἢ θέα αὐτῆ ἦτον μαγικῆ.

Ἄνευ θελήσεως καὶ προμελέτης, αὐθορμητῶς οἱ πόδες μου ἔπαυσαν προχωροῦντες, ἔρεινα ἀκίνητος, περιφέρων τὸ βλέμμα περίξμου, μακρὰν, πλησίον καὶ εἰς τὴν περιχώρον.

Ἄλλα τέλος ἔφ' ἐνὸς σημείου οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐσεροήθησαν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῶν πλοίων ὅφ' ὦν ἐκαλύπτετο.

Ἐκεῖ ἐπεκράτει κίνησις συγκεχυμένη, ἥτις μεγίστην μοι ἐνεποίει ἐντύπωσιν, πρὸ πάντων διότι δὲν τὴν ἐνόουν.

Πλοῖα, τεταμένα ἔχοντα τὰ ἱστία, κατέπλεον τὸν ποταμὸν, ἐλαφρῶς κλίνοντα εἰς τὸ ἐν πλευρὸν, καὶ ἄλλα τὸν ἀνέπλεον ἄλλα δ' ἔμμενον ἀσειστα ὡς νῆσοι, καὶ τινα ἐστρέφοντο περὶ ἐαυτὰ, χωρὶς νὰ φαίνηται τίς καὶ πῶς τὰ ἐστρέφει. Ὑπῆρχον πέλος καὶ ἄλλα ἀκόμη, ἀνευ ἱστῶν καὶ ἱστιῶν, ἔχοντα δ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐστιῶν, ἥτις ἀνέπνευεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἑλικας καπνοῦ, καὶ ταχύτατα κινούμενα πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις, ἐν ᾧ ὀπίσω τῶν ἀφῆνον λευκοῦ ἀφροῦ ἔγχε.

— Εἶναι ἡ ὥρα τῆς παλιρροίας, μοι εἶπεν ὁ Βιτάλης, ἀποκρινόμενος, χωρὶς νὰ τὸν ἐρωτήσω, εἰς τὴν ἐκπληξίν μου. Πλοῖα τινὰ φθάνουσι ἐκ τῆς θαλάσσης μετὰ μακρὸν πλοῦν. Εἶν' ἐκεῖνα ὅσων τὸ χροῶμα εἶναι ἀκάθαρτον, καὶ φαίνονται ὡς ἐσκωριασμένα. Ἄλλα τῶρα ἀποπλέουσιν ἐκ τοῦ λιμένος. Ὅσα δὲ βλέπεις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ νὰ ἐκτελῶσι στροφάς, στρέφονται ἐπὶ τῶν ἀγκυρῶν τῶν κατὰ τὸν ἀνεμον, τὰς πρῶμας τῶν ἀντιτάττοντα εἰς τὸ ὀγκούμενον κύμα. Τὰ δὲ καλυπτόμενα ἐκεῖνα ὑπὸ συννέφων καπνοῦ εἰσὶ δυμουλκὰ ἀτμοκίνητα.

Πόσαι λέξεις παράδοχοι καὶ πρωτάκουστοι δι' ἐμέ! πόσαι νέαι ἰδέαι!

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν γέφυραν δι' ἧς κοινῶν τὸ προάστειον τῆς Βαστίδης μετὰ τῆς πόλεως, ὁ Βιτάλης δὲν εἶχε προφθάσει ν' ἀποκριθῆ εἰς τὸ ἑκατοστὸν τῶν ἐρωτήσεων ὅσας εἶχον νὰ τῷ ἀπευθύνω.

Μέχρι τοῦ καιροῦ ἐκείνου δὲν εἶχομεν ποτὲ διαμεῖνει πολὺν χρόνον εἰς τὰς πόλεις δι' ὧν διηροχόμεθα, διότι αἱ παραστάσεις μᾶς ἠνάγκαζον ν' ἀλλάζωμεν τόπον, ἵνα ἔχωμεν καθ' ἑκάστην νέους θεατὰς. Οἱοὶ ἦσαν οἱ ἠθοποιοὶ ἐξ ὧν συνέκειτο ὁ θίασος τοῦ «περιφήμου σινιὸρ Βιτάλη», τὸ δραματολόγιον δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχη πολλὴν ποικιλίαν. Ἀφ' οὗ εἶχομεν παραστήσει τὸν Ὑπερήτην τοῦ Κ. Καρδοῦλη, τὸν Θάνατον τοῦ στρατηγοῦ, τὸν Θρίαμβον τοῦ δικαίου, τὸν Καθαρίζομενον ἀσθερῆ, καὶ ἄλλα δύο ἢ τρία δρῶματα, ὁ κατάλογος ἦτον ἐξηνητημένος, καὶ ἐκεῖ ἐπερατοῦντο τοῦ προσωπικοῦ ἡμῶν αἱ δυνάμεις. Ἐπρεπε νὰ μεταβῶμεν ἀλλοῦ, καὶ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸν Καθαρίζομενον ἀσθερῆ ἢ τὸν Θρίαμβον τοῦ δικαίου ἐνώπιον θεατῶν οἵτινες δὲν εἶχον ἀκόμη ἰδεῖ τὰ δράματα.

Ἄλλὰ τὸ Βορδῶ εἶναι πόλις μεγάλη, ὅπου οἱ θεαταὶ εὐκόλως ἀλλάσσοσι, καὶ μεταβαίνοντες ἀπὸ συνοικίας εἰς συνοικίαν, ἐδυνάμεθα εὐκόλως νὰ δίδωμεν ὡς τρεῖς καὶ τέσσαρας παραστάσεις καθ' ἡμέραν, χωρὶς νὰ φοβώμεθα ὅτι θὰ μᾶς φωνάξωσι, ὡς τοῦτο μᾶς συνέβη εἰς τὸ χωρίον Καῶρος:

— Λοιπὸν τὸ ἴδιον πάντοτε;

Ἐκ Βορδιγάλης εἶχομεν νὰ μεταβῶμεν εἰς Πῶ. Τὸ δρομολόγιον δ' ἡμῶν μᾶς ἔφερε διὰ τῆς εὐρείας ἐρήμου, ἥτις ἐκ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἐκτείνεται μέχρι τῶν Πυρηναίων, καὶ ἦν οἱ ἐγγῶροι καλοῦσι Λάρδας.

Ἄν καὶ δὲν ἦμῶν πλέον τὸ μικρὸν τοῦ μύθου ποντίκιον, τὸ εὐρίσκον εἰς ὅ,τι βλέπει ἀρομὴν ἐκπλήξεως, θαυμασμοῦ ἢ τρόμου, οὐχ ἦττον ἀμέσως κατ' ἀρχὰς τῆς ὁδοπορίας ταύτης ὑπέπεσα εἰς πλάνην δι' ἣν πολὺ ἐγάλασεν ὁ κύριός μου, καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ μὲ χλευάζῃ μέχρις οὗ ἀφίχθημεν εἰς Πῶ.

Ἐίχομεν καταλείψει τὸ Βορδῶ πρὸ ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ ἡμερῶν, καὶ παρακολουθήσαντες κατ' ἀρχὰς τῆς Γαρόννης τὰς ὄχθας, ἐγκατελείψαμεν τὸν ποταμὸν εἰς Λαγγάνα, καὶ ἐπράπημεν τὴν πρὸς Μόν-δὲ-Μαρσάν ὁδὸν διερχομένην δι' ἀνύδρων γαιῶν. Εἰς αὐτὴν οὔτε ἀμπέλους ἀπῆντῶμεν, οὔτε λειμῶνας, οὔτε ἄλλη ὀπωροφόρα, ἀλλ' ἐρείκας μόνον καὶ πιτυῶνας ἢ δάση πευκῶν. Μετ' ὀλίγον καὶ αἱ οἰκίαι ἤρχισαν γινόμεναι σπανιώτεραι καὶ ἀθλιότεραι. Ἐπειτα εἰσήλθομεν εἰς μεγίστην πεδιάδα, ἀπεράντως ἐκτεινομένην ἐνώπιον ἡμῶν μετὰ κυματισμῶν ἐλαφρῶν. Οὔτε καλλιέργειας ἔγχετο ὑπῆρχεν ἐκεῖ, οὔτε δένδρα παντάπασι, ἀλλὰ τὸ χῶμα μακρὰν κίτρινῶ-

φαιον, πλησίον δὲ, παρὰ τὴν ὁδὸν, πόη παχεῖα, ἤσπραί ἐρεῖκαι καὶ σπάρτα νανοφυῆ.

— Εἰς τὰς Λάνδας εἰμεθα, εἶπεν ὁ Βιτάλης, καὶ εἴκοσι ἢ εἰκοσιπέντε ὥρας θὰ διέλθωμεν διὰ τῶν ἐρήμων τούτων. Γενναϊότης, καὶ ἐντεινὸν τοὺς πόδας σου.

Ἄλλ' ὄχι μόνον τοὺς πόδας, ἔπρεπε καὶ τὴν κεφαλὴν νὰ ἐντεινῶ καὶ τὴν καρδίαν. Διότι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἥτις ἐφαίνετο τέλος μὴ ἔχουσα, ἤσθανόμεθα ὅτι ἀόριστος μᾶς κατελάμβανε κατ'ἕρεια, εἶδος ἀπελπισίας.

Ἐκτοτε πολλάκις ἔπλευσα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πάντοτε ὅταν ἤμην εἰς τὸ μέσον τοῦ ὠκεανοῦ, χωρὶς κἀνὲν πλοῖον νὰ φαίνεται εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἐνεῦρον ἐν ἑμαυτῷ τὸ αὐτὸ αἰσθημα ἐνδομύχου μελαγχολίας, ὅφ' οὐ ἐκυριευόμην εἰς τὰς μονήρεις ἐκείνας ἐκτάσεις.

Ὡς ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἐφέροντο πρὸς τὸν ὀρίζοντα, θολὸν ἐκ τῶν ἀτμῶν τοῦ φθινοπώρου, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐβλέπομεν πλὴν τῆς φαιῆς πεδιάδος, ἥτις μονότονος καὶ πανταχοῦ ἢ αὐτὴ ἐξετείνετο ἐνώπιον ἡμῶν.

Ἐπεριπατοῦμεν, καὶ ὁμῶς, ὅταν ἐβλέπομεν περίξ ἡμῶν, μᾶς ἐφαίνετο ὅτι ἐποδοπατοῦμεν μόνον τὴν γῆν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, διότι τ' ἀντικείμενα ἔμενον πάντοτε τὰ αὐτὰ, πάντοτε ἐρεῖκαι, πάντοτε σπάρτα, πάντοτε πόη· ἔπειτα πτέραι, ὧν τὰ εὐλύγιστα καὶ εὐκίνητα φύλλα ἐκυμάτουσαν ὑπὸ τὸν ἄνεμον ὑπενδίδοντα καὶ ἀνεγειρόμενα, καὶ πανταίως κινούμενα, ὡς ἂν ἦσαν ὕδατος ἐπιφάνεια.

Σπανίως μόνον, καὶ εἰς μεγάλας ἀποστάσεις ἀπ' ἀλλήλων διηρχόμεθα μικρὰ δάση· ἀλλὰ καὶ ταῦτα δὲν ἐφαίδρουν παντάπασιν τὸ τοπεῖον, ὡς συνήθως συμβαίνει. Τὰ δένδρα ἐξ ὧν συνέκειντο ἦσαν πεῦκαι, καὶ αὐτῶν εἶχον κόψει τοὺς κλάδους σχεδὸν μέχρι τῆς κορυφῆς· οἱ δὲ κορμοὶ τῶν ἦσαν πανταχοῦ κεχαραγμένοι, καὶ ἐκ τῶν ἐρυθρῶν τούτων πληγῶν ἐστάλαζεν ἡ ῥητίνη εἰς λευκὰ δάκρυα κρυσταλλώδη. Ὅταν δὲ ῥιπαὶ ἀνέμου διέπνεον διὰ τῶν κλώνων αὐτῶν, παρῆγον μουσικὴν θλιβεράν, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι ἀκούει τὴν φωνὴν αὐτῶν τῶν δυστυχῶν δένδρων, ἀποθρηνούντων τὰ ἴδια αὐτῶν τραύματα.

Ὁ Βιτάλης μοὶ εἶπεν εἰπεῖ ὅτι τὸ ἐσπέρας ἐμέλλομεν νὰ φθάσωμεν εἰς χωρίον, καὶ εἰς αὐτὸ νὰ διανυκτερεύσωμεν.

Ἐν τούτοις ἡ ἐσπέρα ἐπλησίαζε, καὶ οὐδὲν ἐβλέπομεν ἐμαυτὸν χωρίου γειτνιασιν, οὔτε ἀγροὺς ἐσπαρμένους, οὔτε ζῶα βόσκοντα εἰς τὴν ἐρήμον, οὔτε μακρόθεν καπνὸν, ἀγγέλλοντα οἰκίας παρουσίαν.

Εἶχον ἀπαυδήσει, περιπατήσας ἀπὸ τῆς πρωίας ἀδιακόπως, καὶ ἔτι μᾶλλον καταβεβλημένος ἐκ γενικῆς τινος καμάτου. Τὸ νύλογημένον λοιπὸν ἐκεῖνο χωρίον ποτὲ δὲν ὀ ἀνεφαίνετο εἰς

τὴν ἄκραν τῆς ἀτελευτήτου ἐκείνης ὁδοῦ; Μάτην ἔτεινον τοὺς ὀφθαλμούς, μάτην τοὺς περιέφερον περὶ ἑμαυτόν· οὐδὲν ἐβλεπον εἰμὴ τὴν ἐρήμον, καὶ πάλιν τὴν ἐρήμον, καὶ τοὺς θάμνους τῆς, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δυσδιακρίτους εἰς τὸ πυκνούμενον σκότος.

Ἡ ἐλπίς νὰ φθάσωμεν προσεχῶς ἐπτέρου τὸ βῆμά μας, καὶ αὐτὸς ὁ κύριός μου, καὶ τοὶ συνηθισμένοι εἰς τὰς μακρὰς πορείας, ἤσθανετο ἤδη τὸν κάματον. Διὰ τοῦτο ἠθέλησε πρὸς στιγμὴν νὰ σταθῶμεν καὶ ν' ἀναπαυθῶμεν παρὰ τὴν ὁδόν.

Ἐγὼ δὲ, ἀντὶ νὰ καθήσω πλησίον του, ἠθέλησα ν' ἀναβῶ μικρὸν λοφίσκον σπατοόφυτον, ὀλίγον ἀπέχοντα τῆς ὁδοῦ, ἵνα ἰδῶ ἂν ἐκείθεν δὲν ἐφαίνετό τι φῶς εἰς τὴν πεδιάδα.

Ἐκάλεσα τὸν Κάπην νὰ μὲ συνοδεύσῃ· ἀλλὰ καὶ ὁ Κάπης εἶχεν ἀπαυδήσει, καὶ ἐπροσποιήθη ὅτι δὲν μὲ ἤκουσεν, ὅπως ἐφίλει ποιεῖν ὁσάκις δὲν τῷ ἦτον εὐάρεστον νὰ μ' ὑπακούῃ.

— Φοβεῖσαι; ἠρώτησεν ὁ Βιτάλης.

Ἡ λέξις αὕτη μ' ἐπεισε νὰ μὴ ἐπιμείνω, καὶ ἀπῆλθον μόνος νὰ ἐπιχειρήσω τὴν ἔρευνάν μου. Δὲν ἠθέλον νὰ ἐκτεθῶ εἰς τοὺς χλευασμοὺς τοῦ κυρίου μου, καθ' ὅσον μάλιστα οὐδ' ἔχνης φόβου δὲν ἤσθανόμην.

Ἐν τούτοις ἐπῆλθεν ἡ νύξ, ἀστέλης μὲν, ἀλλὰ τὸν οὐρανὸν ἐφώτιζον ἀστέρες στίλβοντες καὶ διὰ τοῦ ἀέρος, ὃν ἐπλήρουσαν ἐλαφροὶ διαφανεῖς ἀτμοὶ, τὸ φῶς αὐτῶν διαχύνοντες.

Ἐν ᾧ δ' ἐπεριπάτουσαν καὶ ἔσσερον τοὺς ὀφθαλμούς τῆδε κἀκείσε, παρετήρησα ὅτι τὸ ἀτμῶδες τοῦτο λυκαυγὲς ἐδίδεν εἰς τ' ἀντικείμενα παραδόξου μορφάς. Ἠναγκαζόμεν τὴν σκέψιν νὰ ἐπικαλῶμαι ἔν' ἀναγνωρίζω τὰ σπάρτα, τοὺς θάμνους, καὶ πρὸ πάντων τὰ σπάνια δένδρα, ὧν ἐνιαχοῦ ἐφαίνοντο οἱ σκολιοὶ κορμοὶ καὶ οἱ συνεσραμμένοι κλάδοι. Μακρόθεν οἱ θάμνοι οὗτοι, τὰ σπάρτα καὶ τὰ δένδρα ἐφαίνοντο ὡς ὄντα ἔμψυχα, εἰς φανταστὸν κόσμον ἀνήκοντα.

Ἄλλοκοτος ἦτον αὕτη ἡ ὄψις, καὶ ἐφαίνετο ὡς ἂν εἰς τὴν σιάν τῆς νυκτὸς τὰ ἔρημα πεδία εἶχον μεταμορφωθῆ, κατοικούμενα ὑπὸ μυστηριωδῶν φαντασμάτων.

Τότε μοὶ ἐπῆλθε, δὲν ἠξέυρω πῶς, ἡ ἰδέα ὅτι ἂν ἄλλος ἦτον ἀντ' ἐμοῦ, θὰ ἐφοβεῖτο ἴσως τὰ φαντάσματα ταῦτα. Δὲν ἦτον βεβαίως ἀδύνατον τοῦτο, ἀφ' οὗ ὁ Βιτάλης μ' ἠρώτησεν ἂν φοβοῦμαι. Ἐξετάζων ὁμῶς ἑμαυτόν, δὲν εὕρισκον ἐντός μου τὸν φόβον τοῦτον.

Καθ' ὅσον δ' ἀνέβαινον τὴν πλευρὰν τοῦ λοφίσκου, ἠῦξανον τὰ σπάρτα εἰς μέγεθος, αἱ ἐρεῖκαι καὶ αἱ πτέραι εἰς ὕψος, καὶ πολλάκις ἡ κορυφὴ τῶν ὑπερῆρε τὴν κεφαλὴν μου, ὥστε ἠναγκαζόμεν νὰ κύπτω περὶν ὑπὸ τούτους τοὺς θάμνους.

Μετ' οὗ πολὺ ὁμῶς ἐφθασα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ

ὕψωματος. Μάτην ὅμως ἔτεινον τοὺς ὀφθαλμούς·
φῶς οὐδαμοῦ δὲν εἶδον. Τὸ βλέμμα μου ἐβυθί-
ζετο εἰς τὸ σκότος, καὶ δὲν ἔβλεπον εἰμὴ ἀορί-
στους μορφάς, σκιάς παραδόξους, σπάρτα φαι-
νόμενα ὡς ἂν ἐξέτεινον τοὺς κλαδύωντων πρὸς
ἐμέ ὡς εὐκάμπτους βραχίονας, καὶ θάμνους χο-
ρεύοντας.

Μὴ βλέπων δὲ τίποτε ἐμφαῖνον χωρίου γει-
τνίαςιν, ἔπεινα τὸ οὖς, προσπαθῶν νὰ συλλάβω
κρότον τινά, μυκθμὸν ἀγελάδος, ὑλακὴν κυνός.

Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἔμεινα ὀλίγας στιγμὰς ἀτενὲς
ἔχων τὸ οὖς, μὴ ἀναπνέων διὰ ν' ἀκούσω, ἠσθάν-
θην ὅτι ῥίγος μὲ κατέλαθε· τῆς ἐρήμου ἢ σιωπῆ
μ' ἐτρόμαξεν. Ἐφοβούμην· ἀλλὰ τί; τὴν σιω-
πὴν βεβαίως, τὴν ἔρημον καὶ τὸ σκότος. Ὅπως
δήποτε ἠσθανόμην ὡς ἂν κίνδυνος μὲ ἠπείλει.

Κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν στιγμὴν, ἔντρομος
περιφέρων τὸ βλέμμα μου περὶξ, ἀνεκάλυφα μα-
κρὰν μεγάλην σκιάν, ἥτις ταχέως ἐκινεῖτο ὑπὲρ
τὰ σπάρτα, καὶ συγχρόνως ἤκουσα καὶ ὡς κρό-
τον ὠθουμένων κλαδίων.

Ἡθέλησα νὰ ἐξηγήσω εἰς ἑμαυτὸν ὅτι μὲ ἠ-
πάτα ὁ φόβος, καὶ ὅτι δὲν ἦτον σκιά ἐκεῖνο,
ἀλλὰ δενδρύλλιον διαφυγὸν κατ' ἀρχὰς τὰς
ὄψεις μου.

Ἄλλ' ὁ κρότος ἐκεῖνος τί ἦτο;

Δὲν ἔπνεεν οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ῥιπὴ ἀνέμου.

Τὰ κλαδία, ὅσον ἐλαφρὰ καὶ ἂν εἶναι, μόνα
των δὲν κινεῖνται, πρέπει ἢ ὁ ἀνεμος, ἢ ἄλλος
τις νὰ τὰ κινήσῃ.

Ἄλλος τις;

Ἄλλ' ὄχι, ἄνθρωπος δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ εἶ-
ναι τὸ μέγα τοῦτο μελανὸν σῶμα τὸ προχωροῦν
πρὸς ἐμέ. Ἦτον μάλλον ἀγνωστὸν τι ζῶον, ἢ
γιγαντιαῖον πτηνὸν τῆς νυκτός, ἢ τερατώδης
τετράπους ἀράχνη, ἢ τὰ ἰσχνὰ σκέλη ἐπεφαί-
νοντο ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ οὐρανοῦ ὑπεράνω τῶν θά-
μνων καὶ τῶν πετρῶν.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ ζῶον τοῦτο, ἔχων μα-
κρότατα σκέλη, ἤρχετο πρὸς ἐμέ μετὰ πηδημά-
των ταχέων.

Ἀναμφιβόλως μὲ εἶχεν ἰδεῖ καὶ πρὸς ἐμέ ἐ-
πύρχετο δρομαῖον.

Ἡ πεποίθησις αὕτη μοὶ ἀπέδωκε τὴν χρῆσιν
τῶν ποδῶν μου, καὶ μεταστραφείς, ὤρμησα πρὸς
τὸν κατήφορον. Ἦνα ἐπιστρέψω πρὸς τὸν Βιτάλην.

Ἀλλὰ παράδοξον πρᾶγμα! Κατέβαινον βρα-
δύτερον ἀφ' ὅτι εἶχον ἀναβῆ· ἐνέπιπτον εἰς πτέρ-
ρας καὶ εἰς ἐρείκας, προσέκοπτον εἰς ἐμπόδια,
ἐκρατούμην ὑπὸ τῶν θάμνων κ' ἐμποδιζόμην
ἀνὰ πᾶν βῆμα.

Ἐκ μιᾶς θάμνου ἀπαλλαττόμενος, ἐρρίψα
βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ εἶδον—ὅτι τὸ θη-
ρίον ἐφθαιεν, ὅτι ἦτον πλησίον μου.

Εὐτυχῶς κάτω τὸ πεδίον θάμνους δὲν εἶχε,
καὶ μοὶ ἦτον δυνατὸν νὰ τρέξω φεύγων ἐπὶ τῶν
χόρτων.

Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ἔτρεχον, τὸ θηρίον ἦτον
ταχύτερόν μου, καὶ χωρὶς νὰ μεταστρέφωμαι
πλέον, τὸ ἠσθανόμην παρὰ τὰ νῶτά μου.

Ἡ πνοή μου εἶχε σχεδὸν κοπῆ, καὶ μὲ ἀ-
πέπνιγεν ὁ φόβος καὶ ἡ δρομαία φυγῆ. Οὐχ ἦτ-
τον ὅμως ἐπέτεινα τὰς δυνάμεις μου, καὶ ἔλθων
ἔπεσα εἰς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου μου, οἱ δὲ τρεῖς
σκύλοι, ἀνατιναχθέντες ἐγαύγιζον ἰσχυρῶς.

Ἄλλο δὲν ἠδυνήθην νὰ προσφέρω πλὴν τῶν
δύο τούτων λέξεων, ἅς μηχανικῶς ἐπανελάμ-
βανον·

— Τὸ ζῶον! τὸ ζῶον!

Ἄλλ' ἐν μέσῳ τῶν ἠχηρῶν ὑλακῶν τῶν κυ-
ναρίων ἤκουσα λαμπρὸν γέλωτα ἀντιχούντα,
καὶ συγχρόνως ὁ κύριός μου, τὴν χεῖρά του θέ-
των εἰς τὸν ὄμῳ μου, μὲ ἠνάγκασε νὰ μετα-
στραφῶ.

— Τὸ ζῶον, εἶπε καγγάζων, εἶσαι σύ. Στρέψον
τὸ βλέμμα σου καὶ ἰδὲ, ἂν ἔχῃς τὸ θάρρος.

Ὁ γέλως τοῦ μάλλον ἢ οἱ λόγοι τοῦ μ' ἀνε-
κάλεσαν εἰς ἑμαυτὸν, καὶ τολμήσας ν' ἀνοιξῶ
τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ἔστρεψα ὅπου ἡ χεῖρ του
μοὶ ἐδείκνυε.

Τὸ φάντασμα δι' ὃ ἦμην ἐκτὸς ἑμαυτοῦ εἶχε
σταθῆ, καὶ ἔμεινε ἀκίνητον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Ὁμολογῶ ὅτι αἰσθημα φόβου καὶ ἀποστρο-
φῆς ἀκόμη μ' ἐκυρίευεν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν
ἦμην πλέον μόνος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐκεῖ ἦτον ὁ Βι-
τάλης, οἱ κύνες ἦσαν περὶξ μου, καὶ δὲν ἠσθαν-
νόμην πλέον τὸν ἐνδόμυχον θόρυβον ὃν μοὶ ἐνέ-
πνεον ἡ μόνωσις καὶ ἡ σιωπή.

Τόλμηχ ἀναλαβὼν προσήλωσα τότε εἰς τὸ
φάντασμα σταθερώτερον βλέμμα.

Ἦτον ζῶον;

Ἦτον ἄνθρωπος;

Ἀνθρώπου εἶχε σῶμα, κεφαλὴν καὶ βραχίονας.
Ζώου εἶχε δέρμα τριχωτὸν, καλύπτον αὐτὸ
καθ' ὀλοκληρίαν, καὶ δύο μακρὰ ἰσχνὰ σκέλη
ἐφ' ὧν ἐβαινε.

Ἄν καὶ πυκνὴ ἦτον ἡ νύξ, διέκρινον ὅμως
ταύτας τὰς λεπτομερείας, διότι ἡ μεγάλη αὕτη
σκιά διεγράφετο σκοτεινὴ ὡς κολοσσαία μελα-
νογραφία ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὃν πολυάριθμοι ἀσέ-
ρες ὠχρῶς ἐφώτιζον.

Ἦθελον δὲ πιθανῶς μείνει πολὺν χρόνον ἐν
ἀπορίᾳ στρέφων καὶ μεταστρέφων κατ' ἑμαυτὸν
τὴν ἐρώτησίν μου, ἂν ὁ κύριός μου δὲν εἶχεν ἀ-
ποτείνει τὸν λόγον εἰς τὸ φάντασμα.

— Δύνασαι νὰ μ' εἰπῆς, τῷ εἶπεν, ἂν ἀπέ-
χωμεν πολὺ ἀπὸ κἀνὲν χωρίον;

Λοιπὸν ἦτον ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ τῷ ὠμίλει.

Ἄλλ' ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ἤκουσα ὀξύν
μόνον γέλωτα, ὅμοιον πρὸς κραυγὴν πτηνοῦ.

Ἦτον λοιπὸν ζῶον;

Οὐχ ἦττον ὅμως ὁ κύριός μου ἐξηκολούθησε
τὰς ἐρωτήσεις του, ὅπερ μοὶ ἐφαίνετο ὅλως πα-
ράλογον, διότι τίς δὲν ἠξυῖται ὅτι ἂν τὰ ζῶα

ἐννοῶσιν ἐνίοτε ὅ,τι τοῖς λέγομεν, δὲν ἠμποροῦν ὁμῶς καὶ ν' ἀποκριθῶσι;

Ἄλλὰ μετὰ πόσης ἐκπλήξεως ἤκουσα τὸ ζῶον νὰ εἰπῇ ὅτι οἰκίαι δὲν ὑπῆρχον εἰς τὴν περιχώρον, μόνον δὲ μία μάνδρα, εἰς ἣν προσέφερε νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ.

Ἄφ' οὗ ὠμίλει, πῶς εἶχε ζῶον σκέλη λοιπόν;

Ἄν ἐτόλμων, θὰ ἤρχόμην πλησίον του νὰ ἰδῶ ὅποια τινὰ ἦσαν ταῦτα τὰ σκέλη. Ἄν ὁμῶς καὶ δὲν ἐφαίνετο ζῶον καιότροπον, οὐχ ἦπτον δὲν εἶχον τὴν γενναϊότητα νὰ τὸ πλησιάσω, καὶ λαβὼν τὸ σακκίόν μου ἠκολούθησα τὸν κύριόν μου σιωπηλῶς.

— Βλέπεις τώρα τί τόσο σ' ἐτρόμαξε; μὲ ἠρώτησεν ἐν τῷ ἐπηγαίνομεν.

— Ναι, ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω τί εἶναι. Ἰσχυροὺν λοιπὸν γίγαντες εἰς ταῦτα τὰ μέρη;

— Ναι, ὅταν ἔχουν κωλόβαθρα.

Καὶ μοι ἐξήγησεν ὅτι τὰ κωλόβαθρα εἰσὶ δῶμα μακρὰ ξύλα, ἔχοντα ἀνὰ ἓνα ἀναβολέα, καὶ ὅτι εἰς αὐτὰ ἀναβαίνοντες περιπατοῦσιν οἱ κάτοικοι τῶν ἐσθμῶν ἐκείνων πεδίων, ὅταν διέρχωνται τὰς ἀμυδάεις ἢ βαλτώδεις τῶν γαίας, ἀποφεύγοντες οὕτω τὸ νὰ βυθίζωνται μέχρι τῶν γούφων.

— Καὶ ἰδοῦ, ἐπρόσθεσε, πῶς γίνονται γίγαντες δολιχοσκελεῖς διὰ τὰ δειλὰ παιδιὰ.

I'

Εἰς τὸ δικαστήριον.

Τῆς πόλεως Πῶ διετήρησα εὐχάριστον μνήμην. Εἰς αὐτὴν σχεδὸν ποτὲ ὁ ἄνεμος δὲν φυσᾷ.

Ἐπειδὴ δὲ διεχειμάσαμεν ἐκεῖ, τὰς ἡμέρας πάσας διατριβόντες εἰς τὰς ὁδοὺς, τὰς πλατείας καὶ τοὺς περιπάτους, ἐννοεῖται ὅτι ἡ γλυκύτης αὐτῆ τῆς ἀτμοσφαιρας μὲ νῦχαρίσκει πολὺ.

Ἄλλ' οὗτος δὲν ὑπῆρξεν ὁ λόγος δι' ἡν, παρὰ τὰς λοιπὰς ἡμῶν ἕξεις, ἀπεφασίσαμεν τοσοῦτον μακρὰν διατριβὴν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον· ὑπῆρξεν ἄλλος, πανίσχυρος διὰ τὸν κύριόν μου, ἡ ἀφθονία τῶν ἡμετέρων ἐσπραξέων.

Δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος τῷ ὄντι εἶχομεν ἀφθονον ἀκρατήριον παιδιῶν, καὶ αὐτὸ ποτὲ δὲν ἐβαρύνθη τὸ δραματολόγιόν μας, ποτὲ δὲν μᾶς ἐφώναξε· «Πάντοτε τὰ ἴδια;»

Τὰ περισσώτερα ἦσαν Ἀγγλῶν παιδιὰ, εὐτραφεῖ ἀγόρια καὶ ῥοδόχροα, καὶ εὐμορφα κοράσια ἔχοντα μεγάλους γλυκεῖς ὀφθαλμούς, ὠραίους σχεδὸν ὅσον ἦσαν τῆς Δόλψης. Τότε κατὰ πρῶτον ἐγνώρισα τὰ παξιμάδια τὰ λεγόμενα Ἄλβερτ καὶ Ἰντ.λέβ, καὶ ἄλλα εἶδη ξηρῶν πλακουντίων, διότι τὰ παιδιὰ ἤρχοντο ἔχοντα πλῆθος τοιούτων, καὶ τὰ διένεμον ἐλευθερίως εἰς τὸν Καρδούλιν, εἰς τοὺς κύνας καὶ εἰς ἐμέ.

Ὅτε δὲ θερμαὶ ἡμέραι ἀνήγγειλαν τὴν ἀνοιξιν, ἡ φοιτήσις εἰς τὸ θέατρον ἡμῶν ἐγένετο βαθυμῆδον σπανιωτέρα, καὶ μετὰ τὰς παραστάσεις πολλάκις παιδιὰ ἤρχοντο καὶ ἔδιδον τὴν

χεῖρα εἰς τὸν Καρδούλιν καὶ εἰς τὸν Κάπην. Τοῦτο ἦτον σημεῖον ἀποχαιρετισμοῦ, καὶ τὴν ἐπαύριον δὲν ἐπέστρεφον πλέον.

Μετ' ὀλίγον ἐμείναμεν μόνοι εἰς τὰς πλατείας, καὶ ἀνάγκη ἦν ἡδὴ νὰ ἐγκαταλειψώμεν τέλος καὶ ἡμεῖς τοὺς περιπάτους καὶ δημοσίους περιβόλους τῆς πόλεως.

Μίαν αὐγὴν λοιπὸν ἐκινήσαμεν, καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἐβλέπομεν πλέον τοὺς πύργους τοῦ Γάστωνος Φοίβου καὶ τοῦ Μοντωσέτ.

Καὶ ἤρχισαμεν πάλιν τὸν πλάνητα ἡμῶν βίον διὰ τῶν λεωφόρων, καὶ ὅπου τὸ φέρον μᾶς ἔφερεν.

Ἐπὶ πολὺ, δὲν ἤξεύρω ἐπὶ πόσας ἡμέρας, ἐπὶ πόσας ἐβδομάδας, ἐπροχωροῦμεν παρακολουθοῦντες τὰς κοιλάδας, ἀναρριχώμενοι εἰς τοὺς λόφους, ἀφήνοντες πάντοτε δεξιῶς ἡμῶν τὰς κυανὰς κορυφὰς τῶν Πυρηναίων, ἃ ἐβλέπομεν ὡς σύννεφα συνεσωρευμένα.

Μίαν δ' ἐσπέραν ἐφθάσαμεν εἰς πόλιν μεγάλην, παραποτάμιον, καὶ κειμένην ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδος εὐφόρου. Αἱ οἰκίαι, ἀσχημοὶ αἱ πλείεσται, ἦσαν ὠκοδομημέναι ἐξ ἐρυθρῶν κεράμων. Τὰς ὁδοὺς ἐστρωνον ὀξέα λιθάρια, τραχέα διὰ πόδας ὀδοιπόρων οἵτινες εἶχον ὀδεύσει δέκα ὥρας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Ὁ κύριός μου μοι εἶπεν ὅτι ἤμεθα εἰς Τολώσιν, καὶ ὅτι θὰ ἐμένομεν ἐκεῖ πολὺν καιρὸν.

Κατὰ τὸ σύνθηες πρὸ παντός ἐπεμελήθημεν τὴν ἐπαύριον νὰ εὐρωμεν μέρος κατὰλληλον διὰ τὰς παραστάσεις.

Καὶ εὐρομεν δὲ πολλὰ, διότι δὲν ἐλλείπουσιν οἱ περίπατοι εἰς Τολώσιν, ἰδίως κατὰ τὴν συνοικίαν τὴν πρὸς τὸν βοτανικὸν κήπον. Ἐκεῖ ὑπάρχει πού, ὑπὸ τὴν σκιάν μεγάλων δένδρων, ὠραία ἔκτασις χλόης, ὅπου ἀπολήγουσι πολλαὶ λεωφόροι, ἃς οἱ ἐγγχώριοι καλοῦσι δεινροστοιχίας. Εἰς μίαν λοιπὸν τῶν δεινροστοιχιῶν τούτων ἰδρύσαμεν τὸ θέατρον ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων παραστάσεων εἶχομεν ἤδη πολυπληθὲς ἀκρατήριον.

Δυστυχῶς ὁ εἰς τὴν φούρῃσιν τῆς δεινροστοιχίας ταύτης τεταγμένος ἀσυνομοφύλαξ εἶδε δυσμενῶς τὴν ἰδρυσιν ἡμῶν ταύτην, καὶ εἶτε διότι δὲν ἠγάπα τοὺς κύνας, εἶτε διότι ἡ παρουσία ἡμῶν ἐτάραττε τὴν ὑπηρεσίαν του, εἶτε δι' οἷον δήποτε ἄλλον λόγον, ἠθέλησε νὰ μᾶς ὑποχρεώσῃ νὰ ἐγκαταλειψώμεν ἐκείνην τὴν θέσιν.

Ἴσως, ὡς διέκειντο τὰ ἡμέτερα, τὸ φρονιμώτερον θὰ ἦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν εἰς τὴν ὀχληράν του ἀπαιτήσιν, διότι δὲν ἦτον ἴση ἡ πάλῃ μεταξὺ πτωχῶν σχοινοβατῶν οἷοι ἤμεθα καὶ τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἀστυνομίας· ἀλλ' ὁ κύριός μου ἄλλως ἐκρίνε.

Καίτοι ἀπλοῦς καὶ πτωχὸς γέρον, σοφῶν κυναρίων ἐκθέτης, — ὡς τότε τοῦλάχιστον ἦτον καὶ ὡς ἐφαίνετο, — ἦτον ὑπερήφανος ὁμῶς, καὶ

προσέτι εἶχεν ὅ,τι ἐκάλει τὴν συναίσθησιν τοῦ δικαιομάτους του, ἦτοι, ὡς μοι τὸ ἐξήγησε, τὴν πεποίθησιν ὅτι τῷ ὄφειλετο προστασία ἐν ὅσῳ οὐδὲν ἔπραττεν ἐναντίον εἰς τοὺς νόμους ἢ εἰς τὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις.

Δὲν ἤθελσεν ἐπομένως νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἀστυνομοφύλακα, ὅστις διέταττε νὰ φύγωμεν ἐκ τῆς δένδροστοιχίας.

Ὅταν ὁ κύριός μου δὲν ἤθελε νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὸν θυμὸν, ἢ ὅταν τῷ ἤρχετο ὀρεῖς νὰ περιπαίξῃ τινά, ὅπερ συνεχῶς τῷ συνέβαινε, τότε συνήθιζε νὰ ἐπιτείνῃ μέχρις ὑπερβολῆς τὴν ἰταλικὴν του φιλοφροσύνην. Τότε ὅστις ἤκουε τὰς ἐκφράσεις του, θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἀποτείνεται εἰς ἐπισημώτατα πρόσωπα.

— Ὁ ἐκλαμπρότατος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐξουσίας, εἶπε γυνῶν καὶ κύπτων τὴν κεφαλὴν του πρὸ τοῦ ἀστυνομοφύλακος, δύναται ἴσως νὰ μοι δεῖξῃ διάταξιν τινὰ ἐκ τῆς ῥηθείσης ἐξουσίας προερχομένην, δι' ἧς ἀπαγορεύεται εἰς ταπεινοτάτους μίμους ὡς ἡμᾶς ν' ἀσκῶσι τὴν εὐτελεῆ τὸν βιομηχανίαν εἰς τὴν δημοσίαν ταύτην πλατείαν;

Ὁ φύλαξ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἔχει νὰ συζητῇ, ἀλλὰ νὰ ὑπακούσῃ.

— Βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ Βιτάλης· τοῦτο θέλω κ' ἐγὼ νὰ εἰπῶ· καὶ ὑπόσχομαι νὰ ὑπακούσω τυφλῶς εἰς τὰς διαταγὰς σας, ἅμα μοι εἰπῆτε δυνάμει τίνος διατάξεως μοι τὰς δίδετε.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ φύλαξ μᾶς ἐστρεψε τὰ νῶτα· ὁ δὲ κύριός μου, τὸν πῖλον εἰς τὴν χεῖρα κρατῶν, κλίνων τὸ σῶμα, καὶ στοργγγύλως στηρίζων εἰς αὐτὸ τὸν βραχίονα, τὸν παρηκολούθησεν ἀφόφως γελῶν.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπαύριον ἐπανῆλθεν ὁ ἀστυνομοφύλαξ, καὶ διασκελίσας τὰ σχοινία τὰ ὀρίζοντα τὸ θέατρον ἡμῶν, ἐρρίφθη εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμετέρας παραστάσεως.

— Πρέπει νὰ βάλῃς φίμωτρα εἰς τοὺς σκύλους σου, εἶπε τραχέως πρὸς τὸν Βιτάλην.

— Φίμωτρα εἰς τοὺς σκύλους μου!

— Ὑπάρχει ἀστυνομικὴ διάταξις· πρέπει νὰ τὴν γνωρίζῃς.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπαίζομεν τὸν Καθαρίζομενον ἀσθενῆ, καὶ ἐπειδὴ ἡ κωμῳδία αὕτη κατὰ πρῶτον τότε ἐδιδάσκετο ἐν Τολῶσῃ, τὸ ἀκροατήριον ἦτον ἀτενῶς προσεκτικόν.

Διὰ τοῦτο ἡ παρέμβασις τοῦ κλητῆρος προὐκάλεσε ψιθυρισμοὺς μεμψιμοίρους καὶ φωνάς·

— Μὴ διακόπτετε!

— Ἄφετε νὰ τελειώσῃ ἡ παράστασις!

Ἀλλὰ δι' ἑνὸς σχήματος ὁ Βιτάλης ἐζήτησε σιγὴν, καὶ ἐσίγησαν.

Τότε ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλὴν του, καὶ κλίνων τόσον βαθέως, ὥστε τὰ πτερὰ τοῦ πῖλου του ἐσάρωσαν τὴν ἄμμον, προσῆλθε πρὸς τὸν κλητῆρα διὰ τριῶν ὑποκλίσεων.

— Ὁ ἐκλαμπρότατος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐξουσίας δὲν εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ βάλω φίμωτρα εἰς τοὺς κύνας μου; ἠρώτησε.

— Ναι, βάλε φίμωτρα εἰς τοὺς σκύλους σου, καὶ μίαν ὥραν προτῆτερα.

— Φίμωτρα εἰς τὸν Κάπην, εἰς τὸν Ζερβίνον, εἰς τὴν Δόλσην, ἀνέκραξεν ὁ Βιτάλης, ἀποτεινόμενος εἰς τὸ δημόσιον μᾶλλον παρά εἰς τὸν φύλακα, ἢ ἐκλαμπρότης σας δὲν δύναται τοῦτο ν' ἀπαιτῇ! Πῶς ὁ σοφός, ὁ εἰς τὸν κόσμον ὅλον ἐξακουστός, ἰατρός Κάπης θὰ δύναται νὰ παραγγέλλῃ τὰ καθαρτικά του ἰατρικὰ διὰ ν' ἀπαλλάττῃ τῆς χολῆς τὸν δυστυχῆ κύριον Καρδούλην, ἂν ὁ ῥηθεὶς Κάπης φέρῃ φίμωτρον εἰς τὸ ἄκρον τῆς μύτης του; Ἄν τοῦλάχισον ἐπροτείνετε ἄλλο τι ἐργαλεῖον, προσφορώτερον εἰς τοῦ ἱατροῦ τὸ ἐπάγγελμα, ὅπερ ὅμως εἰς τὴν μύτην δὲν ἐφαρμόζεται.

Τὰς λέξεις ταύτας ἐδέχθη γενικῆ ἐκρηκτικῆ γέλωτος, καὶ αἱ κροστάλλιναι τῶν παιδιῶν φωναὶ ἠκούσθησαν ἀναμιξῆ ἀπηχούσαι μετὰ τῶν λαρυγγωδῶν φωνῶν τῶν γονέων των.

Ἐνθαῤῥυθηθῆς δ' ὑπὸ τῶν ἐπιδοκιμασιῶν τούτων, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιτάλης.

— Καὶ πῶς ἡ χαριστάτη Δόλση, ἡ καλὴ ἡμῶν νοσοκόμος, νὰ μεταχειρισθῇ τὴν εὐγλωτίαν καὶ τὴν γοητείαν τῆς ἵνα πείσῃ τὸν ἀσθενῆ ν' ἀφήσῃ νὰ τῷ πλύνουν καὶ τῷ καθάρισουν τὰ ἐντόσθια, ἂν καὶ αὕτη φέρῃ εἰς τὸ ἄκρον τῆς μύτης τῆς ἐργαλεῖον ὁποῖον θέλει νὰ τῇ ἐπιβάλλῃ ὁ ἐκλαμπρός ἀντιπρόσωπος τῆς ἐξουσίας; Ἐρωτῶ τὴν ἐντιμὸν ὀμῆγυριν, καὶ τὴν παρακαλῶ εὐσεβάστως νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφανθῇ.

Ἡ ἐντιμος δ' ὀμῆγυριν, εἰς ἣν ἐγένετο ἡ τοιαύτη ἐκκλησις, ἀμέσως μὲν δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ὁ γέλωτος τῆς ἀπεκρίνετο δι' αὐτήν. Τὸν Βιτάλην ἐπεδοκίμαζε, τὸν κλητῆρα ἐγλεύαζε, καὶ πρὸ πάντων ἠρέσκετο εἰς τοὺς μορφασμοὺς τοῦ Καρδούλη, ὅστις, σταθεὶς ὀπίσω τοῦ «ἐκλαμπροτάτου ἀντιπροσώπου τῆς ἐξουσίας», ἐμόρφαζεν εἰς τὴν ῥάχιν του, πότε σταυρῶν ὡς ἐκεῖνος τὰς χεῖρας, πότε θέτων τὴν γρῶνον εἰς τὸ πλευρὸν καὶ ῥίπτων ὀπίσω τὴν κεφαλὴν μετὰ νοστιμωτάτων σχημάτων καὶ συστροφῶν.

Ὁ δ' ἀστυνομοφύλαξ δὲν ἐφαίνετο χαρακτῆρος ἠπίου καὶ ὑπομονητικοῦ· ἐρεθισθεὶς δ' ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Βιτάλη, θυμωθεὶς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ γέλωτος, ἐστράφη μετ' ὀργῆς ὀπίσω.

Ἀλλὰ τότε εἶδε τὸν πῖθηκα, ὅστις τὴν χεῖρα στηρίζων εἰς τὸ πλευρὸν, ἴστατο εἰς θέσιν προκλητικὴν μονομάχου. Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ὁ ἀνθρώπος καὶ τὸ ζῶον ἔμειναν ἀκινήτως ἀπέναντι ἀλλήλων, καὶ ἐπ' ἀλλήλων ἐστήριζον ἀτενὲς βλέμμα, ὡς ἂν ἤθελον νὰ ἰδῶσι τίς πρῶτος θὰ κλίνῃ τοὺς ὀφθαλμούς.

Διέκοψεν ὅμως τὴν σκηρὴν ταύτην ὁ ἐκραγεῖς πανταχόθεν ἀσθεσπὸς καὶ θορυβώδης γέλωτος.

— Ἄν αὐριον οἱ σκύλοι σου δὲν ἔχουν φίμω-

τρα, ἀνέκραξεν ὁ κλητὴρ, ἀπειλῶν ἡμᾶς διὰ τοῦ γρόνθου, θὰ σ' ἐγκαλέσω ἤξευρέ το' ἀρκεῖ.

— Αὐριον λοιπὸν, *σιμιδρ*, εἶπεν ὁ Βιτάλης, αὐριον.

Καὶ ἐν ᾧ ὁ φύλαξ ταχέως ἀπήρχετο, ὁ Βιτάλης ἔμνευε μέχρι γῆς κεκλιμένος, εἰς θέσιν σεβασμοῦ βαθυτάτου· ἔπειτα δὲ ἡ παράστασις ἐξηκολούθησε.

Ἐνόμιζόν ὅτι ὁ κύριός μου θὰ ἠγόραζε διὰ τοὺς κύνας φίμωτρα· ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπράξε, καὶ ἡ ἐσπέρα παρήλθε χωρὶς κἂν νὰ μνημονεύσῃ τῆς ἐριδῆς του μετὰ τοῦ ἀστυνομικοῦ φύλακος.

Τότε ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ τῷ ὀμιλήσω ἐγὼ περὶ αὐτοῦ.

— Ἄν θέλητε, τῷ εἶπον, νὰ μὴ θραύσῃ ὁ Κάπης αὐριον τὸ φίμωτρόν του ἐπὶ τῆς παραστάσεως, νομίζω ὅτι καλὸν θὰ ἦτον νὰ τὸ βάλῃ ἴσως ὀλίγον πρότερον. Ἄν τὸν ἐπιτηρώσωμεν, ἠμποροῦμεν ἴσως νὰ τὸν συνηθίσωμεν.

— Καὶ νομίζεις λοιπὸν ὅτι θὰ τοῖς φορτώσω σιδηρὰ κλωβία;

— Ἄλλὰ μοί φαίνεται ὅτι ὁ φύλαξ ἐκεῖνος διάθεσιν ἔχει νὰ σᾶς βασανίσῃ.

— Εἶσαι ἀπλοῦς χωρικός, παιδίον, καὶ ὡς ὅλοι οἱ χωρικοὶ, τὰ χάνεις καὶ σὺ ἅμα ἰδῆς ἀστυνομικὸν κλητῆρα ἢ χωροφύλακα. Μὴ σὲ μέλη· θὰ λάβω τὰ μέτρα μου αὐριον, ὅπως μὴ ἠμπορέσῃ ὁ κλητῆρ ἐκεῖνος νὰ μὲ σύρῃ εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ὅπως καὶ οἱ μαθηταὶ μου πολὺ μὴ ἐνοχληθῶσι. Θὰ φροντίσω ἐπίσης ὅπως καὶ τὸ δημόσιον εὐρῆ τινα διασκέδασιν εἰς αὐτὰ ὅλα.

Πρέπει ὁ φύλαξ οὗτος νὰ μᾶς προμηθεύσῃ καλὴν εἰσοδείαν, καὶ ν' ἀνάβῃ τὸ κωμικὸν μέρος εἰς τὴν αὐρινὴν μας παράστασιν. Τοῦτο θὰ ποικίλῃ τὸ δραματολόγιόν μας, καὶ θὰ μᾶς κάμῃ καὶ ἡμᾶς ὀλίγον νὰ γελάσωμεν. Διὰ τοῦτο θὰ

ὑπάγῃ αὐριον μόνος μετὰ τοῦ Καρδούλη εἰς τὴν πλατεῖαν, θὰ βάλῃς τὰ σχοινία, θὰ παῖξῃς τινὰς σκοποὺς εἰς τὴν ἄρπαν, καὶ ὅταν θὰ συναχθοῦν περίξ σου ἱκανοὶ θεαταί, καὶ ὅταν φθάσῃ καὶ ὁ κλητῆρ, τότε θὰ φθάσω κ' ἐγὼ φέρων τοὺς κύνας· καὶ τότε ἡ κωμωδία θ' ἀρχίσῃ.

Δὲν μ' ἤρεσκε πολὺ νὰ ὑπάγω μόνος νὰ ἐτοιμάσω τὴν παράστασιν· ἀλλ' εἶχον ἀρχίσει νὰ γνωρίζω τὸν κύριόν μου καὶ νὰ ἠξεύρω εἰς τινὰς περιστάσεις ἠμποροῦν νὰ τῷ ἀντιτείνω. Εἰς τὰς παρούσας δὲ προφανὲς μοί ἦτον ὅτι οὐδεμίαν εἶχον πιθανότητα νὰ τὸν πείσω νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν διασκέδασιν ἣν προὔτιθετο. Ἀπεφάσισα ἐπομένως νὰ ὑπακούσω.

Τὴν ἐπαύριον λοιπὸν ἐπῆγα εἰς τὴν συνήθη θέσιν ἡμῶν καὶ ἔτεινα τὰ σχοινία. Μόλις δὲ εἶχον ἐγγίσει τὰς χορδὰς ὀλίγον, ὅτε τὸ δημόσιον ἤρχισε συρόμενον πανταχόθεν, καὶ κατεπληρώθη ἡμῶν ὁ περίβολος.

Κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν πρὸ πάντων, ἐν ᾧ διετρίβουμεν ἐν Πῶ, ὁ κύριός μου μὲ εἶχε

πολὺ γυμνάσει εἰς τὴν ἄρπαν, καὶ ἤρχίζον νὰ παίζω μετριῶς τινὰς σκοποὺς ὡς μ' ἐδίδαξε. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτον μάλιστα ἐν ἁσμάτιον τῆς Νεαπόλεως, καὶ ὅταν τὸ ἔπαιζον τραγωδῶν καὶ τοὺς στίχους του, πάντοτε ἐχειροκροτοῦμην.

Ἦμην ἤδη καλλιτέχνης κατὰ πολλοὺς λόγους, καὶ ἐπομένως διατεθειμένος, ὡς ἂν ὁ θῆσος ἡμῶν ἐπετύγχανεν εἰς τὰς παραστάσεις του, νὰ πιστεύω ὅτι ἡ ἐπιτυχία ὠφείλετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ ἐμὰ προτερήματα. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὅμως δὲν εἶχον τὴν ἀφοροσύνην νὰ νομίσω ὅτι διὰ μόνον τὸ ἁσμάτιον καὶ τὴν ἄρπαν μου συνέβρετο τὸ πλῆθος τόσον προθύμως περὶ τὰ σχοινία μας.

Ἵσοι τὴν προτεραιάν εἶχον παρευρεθῆ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἀστυνομοφύλακος, ἐπανῆλθον, καὶ ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ φίλους των. Οἱ ὑπηρεταὶ τῆς ἀστυνομίας δὲν εἶναι πολὺ δημοφιλεῖς ἐν Τολῶσῃ, καὶ σχεδὸν οὐδαμοῦ, καὶ οἱ θεαταὶ ἦσαν περίεργοι νὰ ἰδῶσι πῶς ὁ γέρον Ἴταλὸς θὰ κατέφερε τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ πῶς θὰ τὰ ἐγλύττωνε· διότι, ἂν καὶ ὁ Βιτάλης μόνον ταύτας τὰς δύο λέξεις εἶχεν εἶπει· «αὐριον, *σιμιδρ*», ὅλοι ὅμως εἶχον ἐνοήσει ὅτι ἡ πρόκλησις αὕτη, σιωπηλῶς ὑπὸ τοῦ ἄλλου δεκτὴ γενομένη, ἦτον προαγγελία μεγάλης παραστάσεως, ἥτις θὰ ἐδίδεν ἀφορμὰς νὰ γελάσωσι καὶ διασκεδάσωσι περιπαίζοντες τὴν ἀστυνομίαν.

Ἐκ τούτου ἡ προθυμία καὶ συρροὴ τοῦ πλήθους.

Διὰ τοῦτο καὶ βλέποντές με μόνον μετὰ τοῦ Καρδούλη, πολλοὶ θεαταὶ ἀνήσυχτοι μὲ διέκοπτον καὶ μὲ ἠρώτων ἂν δὲν θὰ ἔλθῃ «ὁ Ἴταλός».

— Φθάνει ἀμέσως.

Καὶ ἐξηκολούθουν τὸ ἁσμάτιόν μου.

Ἄλλὰ δὲν ἔφθασεν ὁ κύριός μου· ὁ ἀστυνομικός κλητῆρ ἔφθασε πρῶτος. Πρὸ ὅλων τῶν ἄλλων τὸν εἶδεν ὁ Καρδούλης, καὶ ἐν τῷ ἅμα, τὴν χεῖρα εἰς τὸν γόμφον στηρίζων, ὀπίσω ῥίπτων τὴν κεφαλὴν του, ἤρχισε νὰ περιπατῆ περίξ μου δεξιῶς καὶ ἀριστερῶς, κυρτῶν τὸ σῶμα καὶ βρενθόμενος μετὰ γελοίας μεγαλοπρεπειας.

Τὸ πλῆθος ἀνεκάγχασε, κ' ἐχειροκρότησεν ἐπανειλημμένως.

Ὁ δὲ κλητῆρ ἐθορυβήθη, καὶ μ' ἠκόντιζε βλέμματα φοβερά.

Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτο κῆξιζε τὴν εὐθυμίαν τοῦ πλήθους.

Μ' ἤρχετο καὶ εἰς ἐμὲ ὀρεξις νὰ γελάσω ἀφ' ἑτέρου ὅμως δὲν ἤμην καὶ τινος φόβου ἀπηλλαγμένος. Τί θὰ ἦτον τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ταύτης; Ὅταν ὁ Βιτάλης ἦτον μόνος, καὶ ὀμολογῶ εἰς τὸν κλητῆρα· ἀλλ' ἤμην μόνος, καὶ ὀμολογῶ ὅτι δὲν ἤξευρον πῶς ν' ἀποκριθῶ ἂν ὁ φύλαξ μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον.

Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου αὐτοῦ δὲν μοι ἐφαίνετο πολλὰς ἐλπίδας ἐγγυωμένη. Μανιώδης ἀγανάκτησις τὸ διέσπρεφε.

Ἐπεριπάτει ἄνω καὶ κάτω ἐμπρὸς τῶν σχοινίων μου, καὶ ὡσάντις διήρχετο ἐμπρὸς μου μοι ἔρριπτε τοιοῦτο βλέμμα ὑπὲρ τὸν ὦμόν του, ὡς ἦμην πλήρης ἀνησυχίας, καὶ ἐφοβούμην ὅτι ὄλον τοῦτο καλῶς δὲν θὰ τελειώσῃ.

Ὁ Καρδούλης, μὴ ἐννοῶν τὴν σοβαρότητα τῶν πραγμάτων, διεσκέδαζε βλέπων τοῦ κλητῆρος τὸν τρόπον, καὶ ἐπεριπάτει καὶ αὐτὸς παρὰ τὰ σχοινία μου, ἀλλ' ἐντὶς αὐτῶν, ἐν ᾧ ὁ κλητὴρ ἐπεριπάτει ἐκτὸς, καὶ ὡσάντις διήρχετο πλησίον μου, μοι ἔρριπτεν ἐπίσης ὑπὲρ τὸν ὦμόν του βλέμμα τόσον ἀστεῖον, ὥστε ἤρχίζον ἀπ' ἀρχῆς πάλιν τῶν θεατῶν τὰ καγχάσματα.

Μὴ θέλων ὅμως ἐγὼ νὰ ἐρεθίσω πολὺ τὸν φύλακα, ἐκάλεσα τὸν Καρδούλιν· ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην διαθέσειν πρὸς ὑπακοήν, καὶ ἐξήκολούθει τρέγων τὸν περιπατόν του, καὶ μὲ διέφευγεν ὅταν ἤθελον νὰ τὸν συλλάβω.

Δὲν ἤξεύρω πῶς τοῦτο συνέβη, ἀλλ' ὁ κλητὴρ, τυφλοῦμενος ἀναμφιβόλως ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ἐφαντάσθη ὅτι ἠρέθιζον τὸν πίθηκα ἐναντίον του, καὶ διὰ μιᾶς διεσκέλισε τὸ σχοινίον.

Δύο μεγάλα βήματα καὶ ἔφθασεν ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἠσθάνθη ὅτι ἰσχυρὸν ῥάπισμα σχεδὸν μὲ ἀνέτροψε.

Ὅταν δὲ ὠρθώθην εἰς τοὺς πόδας μου καὶ ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς, ὁ Βιτάλης, ἐλθὼν δὲν ἤξεύρω πῶς, ἴστατο μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κλητῆρος, καὶ εἶχε συλλάβει αὐτὸν ἐκ τῆς πυγμῆς.

— Σοὶ ἀπαγορεύω, τῷ εἶπε, νὰ κτυπᾷς αὐτὸ τὸ παιδίον. Ἡ πράξις σου ἦτον ἀνάνδρος.

Ὁ φύλαξ ἠθέλησε ν' ἀποσπᾷ τὴν χεῖρά του, ἀλλ' ὁ Βιτάλης τὴν ἔσφιγγε.

Καὶ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς οἱ δύο ἠτενίζοντο ἀσκαρδαμυκτί.

Ὁ κλητὴρ ἦτον ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐξ ἀρχῆς.

Ὁ δὲ κύριός μου ἦτον λαμπρὸς εἰς τὸ εὐγενὲς ἦθός του. Ὑψηλὸν εἶχε τὴν ὠραίαν του κεφαλὴν, περιβαλλομένην ὑπὸ τῆς πολιᾶς του, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐξέφραζεν ἀγανάκτησιν καὶ ἐπιταγὴν.

Ἐπέλαθον ὅτι ἀπέναντι τῆς θέσεως αὐτοῦ ταῦτης ὁ ἀστυνομοφύλαξ θὰ ἐταπεινοῦτο μέχρις ἐδάφους· ἀλλὰ παντάπασι διὰ ῥωμαλέου κινήματος ἀπέσπασε τὴν χεῖρά του, συνέλαβε τὸν κύριόν μου ἐκ τοῦ περιτραχιλίου του, καὶ τὸν ἔσπρωξε βαρβάρως ἐμπρὸς του.

Τόσον δὲ βιαίως τὸν ἔσπρωξεν, ὥστε ἐκινδύνευσε νὰ πέσῃ. ὠρθώθη ὅμως πάλιν, καὶ ὑψάσας τὸν δεξιὸν του βραχίονα, ἐκτύπησεν ἰσχυρῶς τὴν πυγμὴν τοῦ κλητῆρος.

Ὁ κύριός μου ἦτον γέρον εὐρωστος μὲν, ἀλλ' ὅμως γέρον, ὁ δὲ κλητὴρ ἦτον νέος καὶ ῥωμα-

λέος, καὶ ἡ πάλη μεταξὺ τῶν δύο μακρὰ δὲν θὰ ἦτον.

Ἄλλὰ δὲν ὑπῆρξε πάλη.

— Τί θέλεις; ἠρώτησεν ὁ Βιτάλης.

— Σὲ θέτω ὑπὸ κράτησιν· ἀκολουθεῖ με εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

— Διατί ἐκτύπησες αὐτὸ τὸ παιδίον;

— Νὰ λείψουν οἱ λόγοι. Ἀκολουθεῖ. Ἐμπρός!

Ὁ Βιτάλης δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλὰ στραφεὶς πρὸς ἐμὲ,

— Ἐπίστρεψον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, μοι εἶπε. Μείνε ἐκεῖ μὲ τοὺς κύνας. Θὰ σοὶ στεῖλω εἰδήσεις μου.

Περὶσσότερα δὲν ἐδυνήθη νὰ εἰπῇ, διότι ὁ φύλαξ τὸν ἔσυρε.

Τοιοῦτο πέρας ἔλαβεν ἡ παράστασις αὕτη· ὁ κύριός μου ἠθέλε νὰ τὴν καταστήσῃ διασκεδαστικὴν, ἀλλ' ἐτελείωσε θλιβερώς.

Ἀμέσως κατ' ἀρχὰς τὰ κυνάρια ἠθέλησαν ν' ἀκολουθήσωσι τὸν κύριόν των· ἀλλὰ τὰ διέταξα νὰ μείνωσι πλησίον μου, καὶ εἰθισμένα εἰς τὴν ὑποταγὴν, ἐπληθύνον ὀπίσω. Τότε παρετήρησα ὅτι εἶχον φίμωτρα, ἀλλ' ὅτι ἀντὶ νὰ κλείῃ τὸ ῥύγχος των κλωβίον ἢ πλέγμα σιδηροῦν, ἔφερον μόνον λεπτάς μεταξωτὰς ταινίας περὶ τὸ στόμα, ἐχούσας θυσάνους περιδεδεμένους. Τοῦ Κάπη, ἐπειδὴ ἦτον λευκοθριξ, ἡ ταινία ἦτον ἐρυθρά· τοῦ Ζερβίνου ἦτον λευκὴ, διότι ἦτον μέλας αὐτός, τῆς δὲ Δόλσης, ἥτις ἦτον τεφρόχροος, ἦτον κυανῆ ἢ ταινία. Ἦσαν θεάτρου φίμωτρα, καὶ ὁ Βιτάλης εἶχεν οὕτω κοσμήσει τοὺς κύνας του, ἀναμφιβόλως διὰ τὴν εἰρωνεῖαν ἣν ἠτοίμαζε κατὰ τοῦ κλητῆρος.

Οἱ θεαταὶ ταχέως διεσκορπίσθησαν. Ὀλίγοι μόνον ἔμειναν εἰς τὰς θέσεις των, συζητοῦντες περὶ τοῦ συμβάντος.

— Ὁ γέρον εἶχε δίκαιον.

— Εἶχεν ἀδικον.

— Διατί ὁ κλητὴρ ἐκτύπησε τὸ παιδίον, ὅταν αὐτὸ τίποτε δὲν τῷ εἶπεν καὶ τίποτε δὲν τῷ ἔκαμε.

— Κακὴ ὑπόθεσις. Ὁ γέρον δὲν θ' ἀπαλλαγῇ χωρὶς φυλακῆς, ἂν ὁ κλητὴρ ἀποδείξῃ τὴν στάσιν.

Ἐγὼ δ' ἐπανήλθον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον περίλυπος καὶ ἀνήσυχος.

Πρὸ πολλοῦ εἶχε παρέλθει ὁ καιρὸς ὅτε ὁ Βιτάλης μοι ἐνέπνεε τρόμον· καὶ τὸ ἀληθές, ὅτι ὁ καιρὸς ἐκεῖνος ὀλίγας μόνον ὥρας διήρκεσε. Τάχιστα δὲ τῷ εἶχον προσηλωθῆ δι' ἀγάπης εἰλικρινοῦς, καὶ ἡ ἀγάπη αὕτη ἠῤῥξανε ὅσημέραι. Ἐζῶμεν τὴν αὐτὴν ζωὴν, ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας ὁμοῦ, καὶ πολλάκις ἀφ' ἐσπέρας μέχρι πρῶτας, κοιμώμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σωροῦ τοῦ ἀχύρου. Περὶσσότερον δὲν μεριμνᾷ πατὴρ διὰ τὸν υἱόν του ἀφ' ὅ,τι δι' ἐμὲ ἐμερίμνα ἐκεῖνος. Μοὶ εἶχε διδάξει ν' ἀναγινώσκω, νὰ ψάλλω, νὰ γράφω

καὶ ν' ἀριθμῶ. Ἐπὶ τῶν μακρῶν πορείων μας μετεχειρίζετο πάντοτε τὸν καιρὸν εἰς τὸ νὰ μοὶ διδάσκη πότε τοῦτο καὶ πότε ἐκείνο καθ' ἣν σειράν αἱ περιστάσεις ἢ ἡ τύχη ἔφερον εἰς τὰ μαθήματα. Κατὰ τὰς ψυχροτέρας ἡμέρας μ' ἐκάλυπτε διὰ τοῦ ἡμῖσας τοῦ πεπλώματός του, κατὰ δὲ τὰς θερμοτέρας μ' ἐβοήθει πάντοτε ἀναλαμβάνων μέρος τῶν σκευῶν ἢ τῶν φορτίων ἃ εἶχον νὰ φέρω. Εἰς τὴν τράπεζαν, ἢ μᾶλλον εἰς τὰς ἐστιάσεις μας, διότι συνεχῶς εἰς τράπεζαν δὲν ἐτρώγομεν, δὲν μοὶ ἄφηνε ποτὲ τὸ κακὸν τεμάχιον, διατηρῶν δι' ἑαυτὸν τὸ καλόν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας διένειμε πάντοτε ἐξ ἴσου καλὸν καὶ κακόν. Ἀληθὲς ὅτι ἐνόησε μ' ἔσυρεν ἐκ τοῦ αὐτίου, ἢ μοὶ κατέφερε κἀνὲν ῥάπισμα τραχύτερον ἄφ' ὅ,τι θὰ ἦτον ἂν τὸ ἐδίδοι χεῖρ πατρικῆ. Ἀλλ' αἱ μικρὰ αὐταί ποιναι δὲν ἦσαν τοιαῦται, ὥστε δι' αὐτὰς νὰ λησμονήσω τὴν ἐπιμελείαν του, τὸς ἀγαθοὺς λόγους του καὶ πάσας τὰς ἐνδείξεις ἀγάπης ὅσας μοὶ ἐδαψίλευεν ἄφ' ὅτου ἤμην πλησίον του. Μὲ ἡγάπα καὶ τὸν ἡγάπων.

Διὰ τοῦτο ὁ χωρισμὸς οὗτος βαθέως μ' ἐλύπησε.

Πότε θὰ ἐβλεπόμεθα πάλιν;

Εἶχε γίνει λόγος περὶ φυλακῆς. Πόσον θὰ διήρκει ἡ φυλάκις;

Τί θὰ ἐγίνοντο ἐν τούτοις; Πῶς θὰ ἔζων; καὶ πόθεν;

Ὁ κύριός μου συνήθιζε νὰ φέρῃ εἰς τὸ βαλάντιόν του ὅλην τὴν περιουσίαν του, καὶ πρὶν βιασθῆν ν' ἀκολουθήσῃ τὸν ἀστυνομικὸν φύλακα, δὲν εἶχεν εὑρεῖ καιρὸν νὰ μοὶ δώσῃ χρήματα.

Μόνον ὀλίγους τινὰς ὀβολοὺς εἶχον εἰς τὸ θυλάκιον. Ἦτον δυνατὸν αὐτοὶ ν' ἀρκέσωσιν εἰς διατροφήν τοῦ Καρδούλη, τῶν κυναρίων κ' ἐμοῦ;

Οὕτω διέμεινα δύο ἡμέρας ἐν ἀγωνίᾳ, μὴ τολμῶν νὰ προσέλθω τῆς αὐλῆς τοῦ ξενοδοχείου, καὶ ἐπιμελούμενος μόνον τὸν Καρδούλην καὶ τοὺς κύνας, τεθλιμμένους καὶ αὐτοὺς καὶ ἀνησυχούντας.

Τέλος τὴν τρίτην ἡμέραν μοὶ ἐκόμισέ τις ἐπιστολὴν τοῦ Βιτάλη.

Μοὶ ἔλεγε δὲ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ κύριός μου ὅτι ἦτον εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἐμελλε νὰ δικασθῆ εἰς τὸ πταισματοδικεῖον, κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντιστάσει καθ' ὑπέρτερον τῆς ἀρχῆς καὶ βιαιοπραγίᾳ κατ' αὐτοῦ.

«Ἐπὶ τοῦ θυμοῦ παρασυρθεὶς, προσέθετε, ἔσφαλα σφάλμα μέγα, καὶ πιθανῶς πολὺ ἐπιζήμιον δι' ἐμέ. Ἀλλὰ τώρα πλέον δὲν ὠφελεὶ νὰ τὸ ἀναγνωρίζω. Τὴν δικάσιμον ἡμέραν ἔλθε εἰς τὸ ἀκροατήριον. Χρήσιμον μάθημα θὰ εὑρῆς ἐκεῖ».

Ἐπειτα δὲ προσέθετε συμβουλὰς περὶ τῆς διαγωγῆς μου, καὶ τέλος μὲ ἠσπάζετο καὶ μοὶ ἔλεγε νὰ θωπεύσω ἐκ μέρους τοῦ τὸν Κάπην, τὸν Καρδούλην, τὴν Δόλσην καὶ τὸν Ζερβίνον.

Ἐν ᾧ δ' ἀνεγίνωσκον τὴν ἐπιστολὴν ταύτην,

ὁ Κάπης, μεταξὺ τῶν σκελῶν μου, εἶχε τὴν μὴ-την ἐπὶ τοῦ χαρτίου, καὶ ἐμύριζε καὶ ἐμύχιζε, καὶ αἱ κινήσεις τῆς οὐρᾶς του μοὶ ἔλεγον ὅτι βεβαίως ἀνεγνώριζε διὰ τῆς ὀσμῆς ὅτι διὰ τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου του εἶχε διέλθει ἡ ἐπιστολή. Πρὸ τριῶν ἡμερῶν τότε κατὰ πρῶτον ἐδειξέ τινα ζωηρότητα καὶ χαρὰν.

Ζητήσας πληροφορίας, ἔμαθον ὅτι τὸ πταισματοδικεῖον ἤρχιζε περὶ τὰς δέκα. Κατὰ τὰς ἑννεὰ καὶ ἡμίσειαν λοιπὸν τὸ σάββατον ἐπῆγα καὶ ἐστάθην παρὰ τὴν θύραν, καὶ ἤμην ὁ πρῶτος ὅστις εἰσῆλθον ἅμα τὴν ἡναιξάν. Βαθυπδὸν ἐπληρώθη ἀνθρώπων ἢ αἰθουσα, καὶ ἀνεγνώρισα πολλοὺς ἐξ ἐκείνων οἵτινες εἶχον παρευρεθῆ εἰς τὴν σκηνὴν τὴν μετὰ τοῦ κλητῆρος.

Δὲν ἤξευρον τί ἦσαν τὰ δικαστήρια καὶ τί ἡ δικαιοσύνη, αὐτομάτως ὅμως τὰ ἐφοβούμην εἰς μέγαν βαθμὸν, καὶ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι, ἂν κ' ἐπρόκειτο περὶ τοῦ κυρίου μου, οὐχὶ περὶ ἐμοῦ, διέτρεχον ὅμως ἐγὼ μέγαν κίνδυνον. Ἐστρωμάχθη λοιπὸν ὀπίσω μεγάλης θερμάστρας, καὶ ζαρὸν ἄνδρα παρὰ τὸν τοῖχον, ἐπροσπάθουν κατὰ δύναμιν νὰ μικραίνω.

Δὲν ἐδικάσθη πρῶτος ὁ κύριός μου, ἀλλ' ἀνθρωποὶ οἵτινες εἶχον κλέψει, ἢ ἔξυλοκοπηθῆ καὶ ὅλοι ἔλεγον ὅτι ἦσαν ἀθῶοι, ἀλλ' ὅλοι κατεδικάσθησαν.

Τέλος πάντων ἦλθε καὶ ὁ Βιτάλης καὶ ἐκάθησε μεταξὺ δύο χωροφυλάκων εἰς τὴν ἰδίαν ἔδραν ὅπου εἶχον καθῆσει ὅλοι αὐτοί.

Τί ἐρρήθη κατ' ἀρχάς, τί τὸν ἠρώτησαν, τί ἀπεκρίθη, δὲν τὸ ἤξεύρω. Ἡ μεγάλη συγκίνησις δὲν μ' ἄφηνε ν' ἀκούω, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐννοῶ. Ἀλλως τε καὶ ὄχι ν' ἀκούω, ἀλλὰ νὰ βλέπω μόνον ἐφρόντιζον.

Ἐβλεπον δὲ τὸν κύριόν μου ἰστάμενον ὄρθιον, ἔχοντα ὀπίσω ἐρρίμμενὴν τὴν μακρὰν λευκὴν κόμην του, καὶ εἰς σχῆμα ἀνθρώπου ἐντροπομένου καὶ τεθλιμμένου. Ἐβλεπον δὲ καὶ τὸν δικαστὴν ὅστις τὸν ἀνέκρινε.

— Δοιπὸν, εἶπεν οὗτος, ἀναγνωρίζεις ὅτι ἐκτύπησας τὸν ἀστυνομικὸν ὑπάλληλον ὅστις ἤθελε νὰ σὲ θέσῃ ὑπὸ κράτησιν.

— Ὅτι ἅπαξ τὸν ἐκτύπησα, Κύριε πρόεδρε. Ὅταν ἐφθασα εἰς τὴν πλατείαν ὅπου ἐμέλλομεν νὰ παραστήσωμεν, εἶδον τὸν ἀστυνομικὸν κλητῆρα ῥαπίζοντα τὸ συνοδεύον με παιδίον.

— Τὸ παιδίον αὐτὸ δὲν εἶναι υἱός σου;

— Ὅχι, Κύριε πρόεδρε, ἀλλὰ τὸ ἀγαπῶ ὡς ἂν ἦτον υἱός μου. Ὅταν εἶδον νὰ τὸ κτυποῦν, ἐκυριεύθη ὑπὸ θυμοῦ, καὶ συνέλαβον ἀμέσως τὴν χεῖρα τοῦ κλητῆρος νὰ τὸν ἐμποδίσω νὰ κτυπήσῃ ἐκ δευτέρου.

— Ἀλλ' ἐκτύπησας σὺ τὸν κλητῆρα;

— Δηλαδὴ ὅταν οὗτος μοὶ ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὴν τράχηλον, ἐλησμονήσα τίς ἦτον ὁ ἀνθρώπος ὅστις ἐρρίπτετο κατ' ἐμοῦ, ἢ μᾶλλον εἶδαν

ἐν αὐτῷ τὸν ἄνθρωπον, ὄχι τῆς ἐξουσίας τὸ ὄργανον, καὶ παρεφέρθη εἰς κίνημα αὐτόματον καὶ ἀκούσιον.

— Εἰς τὴν ἡλικίαν σου οὐδεὶς παραφέρεται.

— Οὐδεὶς πρέπει νὰ παραφέρται· δυστυχῶς ὅμως δὲν πράττει τις πάντοτε ὅ,τι πρέπει. Τὸ αἰσθάνομαι σήμερον.

— Ὁ ἀκούσωμεν τὸν κλητῆρα.

Οὗτος διηγήθη τὰ πράγματα ὡς συνέβησαν, ἀλλ' ἐπιμένων μᾶλλον εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν τὸν περιεπαίζαν, αὐτὸν, τὰ σχήματα, τὴν φωνὴν του, παρὰ εἰς τὸ κτύπημα ὃ ἔλαβε.

Ἐπὶ τῆς καταθέσεως δὲ ταύτης ὁ Βιτάλης, ἀντὶ ν' ἀκούη μετὰ προσοχῆς, περιέφερε τὰ βλέμματα πανταχοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐνόησα δ' ὅτι μὲ ζῆτεῖ, καὶ ἀπεφάσισα ν' ἀφήσω τὸ μέρος ὅπου ἐκρύβην, καὶ παρεισδύσας διὰ τοῦ πλήθους τῶν περιτέργων, ἔφθασα εἰς τὴν πρώτην θέσιν.

Ἐκεῖ μὲ ἀνεκάλυψε, καὶ ἡ τεθλιμμένη μορφή του ἤθριασεν. Ἡσθάνθη δὲ ὅτι ἔχαιρε βλέπων με, καὶ ἀκοντός μου ἐπληρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ μου δακρύων.

— Δὲν ἔχεις τι ἄλλο νὰ εἰπῆς πρὸς ὑπεράσπισίν σου; ἤρώτησε τέλος ὁ πρόεδρος.

— Δι' ἐμέ δὲν θὰ εἶχον τίποτε νὰ προσθέσω. Τὸ παιδίον ὅμως τοῦτο τὸ ἀγαπῶ περιπαθῶς, καὶ αὐτὸ θέλει μείνει μόνον. Ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐπιείκειαν τοῦ δικαστηρίου, καὶ τὸ παρακαλῶ νὰ μᾶς ἀφήσῃ ὅσον ἐνδέχεται ὀλιγώτερον μεμακρυσμένους ἀπ' ἀλλήλων.

Ἐνόμιζον ὅτι θ' ἀπέλυον τὸν κύριόν μου· ἀλλὰ δὲν τὸν ἀπέλυσαν.

Ἄλλος ἄρχων δικαστικὸς ὠμίλησεν ἀκόμη ὀλίγα λεπτά, καὶ ἔπειτα ὁ πρόεδρος, διὰ φωνῆς σοβαρᾶς εἶπεν, ὅτι ὁ καλούμενος Βιτάλης, ἔνοχος ἀποδειχθεὶς ὕβρεων καὶ βιαιοπραγιῶν καθ' ὑπηρετόν τῆς ἐξουσίας, κατεδικάζετο εἰς δίμηνον φυλάκισιν καὶ ἑκατὸν δραχμῶν πρόστιμον.

Δίμηνον φυλάκισιν!

Διὰ πῶν δακρύων μου εἶδον ὅτι ἡ θύρα δι' ἧς εἶχεν εἰσέλθει ὁ Βιτάλης, πάλιν ἠνοιχθη, καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς μετὰ χωροφύλακος, καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη ὀπίσω του.

Δύο μηνῶν χωρισμός!

Ποῦ νὰ ὑπάγω;

[Ἐπείτα συνέχισα]

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ

τῆς βορειοανατολικῆς διαβάσεως ἐξ Εὐρώπης εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν.

Ἡρῆ τριακοσίων εἰκοσι ἐπτὰ ἐτῶν ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ, συνοδευομένη ὑπὸ πολυαριθμῶν καὶ διαπρεπῶν αὐλικῶν, παρευρέθη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ταμέσεως εἰς τὸν ἀπόπλουτον τοῦ στολισκου, ὃν ὁ Οὐῆγος Βιλλογγβὴ ἐσκόπει νὰ ὀδηγήσῃ εἰς Κίναν, παραπλέον τὰ βόρεια παράλια τῆς Εὐρώπης.

Ἔργον τοσοῦτο πολυμῆρον ἦτο ἄξιον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίαν τῆς ὑποστηρίξεως τῆς ἡγεμονίδας καὶ τῶν ἐπευφημιῶν τοῦ ἔθνους· διότι ἡ ἐπιτυχὴς αὐτοῦ ἐκβάσει θύιγεν ὕψιστα συμφέροντα τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ, οὐτινας αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις μετὰ τῆς Ἀνατολῆς παρεκωλύοντο ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων, κυρίων ὄντων τῶν μεσημβρινῶν θαλασσῶν.

Γνωσταὶ εἶνε τῆς πρώτης ταύτης ἐκδρομῆς αἱ καταστροφαί. Ὁ ἀτυχὴς Βιλλογγβὴ προσωρμίσθη εἰς Σπιτσεβέργην, ἀλλὰ δὲν ἐπανεῖδε τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τὰ δὲ λείψανα τῶν πληρωμάτων αὐτοῦ εὐρέθησαν πολὺ ὕστερον.

Οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ Σουηδοὶ εἶχον ὅπως καὶ οἱ Ἀγγλοὶ τὸ αὐτὸ συμφέρον εἰς ἀνακάλυψιν θαλασσίας ὁδοῦ, ἀνοιγούσης ἐλευθέραν διόδον εἰς τὰς μακαρίας χώρας τῶν Μολούκκων νήσων. Ναυτικοὶ γενναῖοι ἐπεχείρησαν ἀλληλοδιαδόχως νὰ τάμωσι τὴν ὁδὸν ταύτην, εἴτε ἀπὸ βορρᾶ, διαπερῶντες τὸν Πόλον, εἴτε βορειοδυτικῶς διὰ τῶν στενῶν διόδων τῆς βορείου Ἀμερικῆς, εἴτε βορειοανατολικῶς παραπλέοντες τὴν ἀρχαίαν ἡπειρον. Καταγράφομεν ἐνταῦθα μόνον τὰς κυριώτερας ἀποπειράς, αἵτινες ἐγένοντο πρὸς πραγματώσιν τοῦ τελευταίου σχεδίου.

Αἱ τρεῖς Ὀλλανδικαὶ ἐκδρομαί, ὧν ἡγεῖτο ὁ ἀτρόμητος Γουλιέλμος Βαρέντζ τῷ 1594, 1595 καὶ 1596 ἀνεκάλυψαν τὴν Νέαν Ζάμβλην, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προχωρήσωσι πέραν τῆς θαλάσσης τοῦ Καρα.

Ἄλλοι πολλοὶ θαρραλέοι ἐρευνηταὶ ἀνέλαβον νὰ συνεχίσωσι τὸ ἔργον τῶν προδρόμων τούτων, ἀλλὰ καὶ οὗτοί δὲν προέβησαν πέραν τῆς φοβερᾶς ἐκεῖνης θαλάσσης τοῦ Καρα, πάντοτε μεστῆς ἐκ πελωρίων ὀρέων πάγου.

Τέλος τὸ 1869 ὁ Σουηδὸς Κάρλεν, ἐπωφελοῦμενος τῆς στιγμῆς τῆς διαλύσεως τῶν πάγων, διεπέρασεν εὐτυχῶς τὴν θάλασσαν ἐκείνην, τὴν τέως θεωρουμένην ἀδιάπλευστον, δεικνύων οὕτω τὴν ὁδὸν εἰς τοὺς ἰσχυρὰς θελήσεως ἀνθρώπους, αἵτινες δὲν ἐφοβοῦντο νὰ διέλθωσιν αὐτήν. Τοῦτον παρηκολούθησεν ὕστερον ἕτερος Σουηδός.

Ὁ καθηγητὴς Νορδενσχόλδ, περιώνυμος ἐπὶ ταῖς μεγάλας αὐτοῦ γεωγραφικαῖς ἐργασίας καὶ ἐπὶ ἐξ ἐκδρομαῖς εἰς τὰς πολικὰς χώρας, ἀπεφάσισεν ν' ἀφιερώσῃ τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν λύσιν προβλήματος, ἐπιζητουμένην πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων. Ἐπελήφθη πρὶν τοῦ ταξιδίου πρὸς ἀναγνώρισιν ἀπλῆν τῶν τόπων τῷ 1875. Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς νήσου Τρομσὸν τῆς Νορβηγίας τῇ 8 Ἰουνίου διὰ τοῦ Προφβερ, διηρεύνησε τὴν Νέαν Ζάμβλην, διέπλευσε τὴν Καραϊκὴν θάλασσαν, συνῆψε σχέσεις μετὰ τῶν Σαμοϊδῶν, ἔκαμψε τὴν μεγάλην χειρόνησον, ἣν διασχίζουσι τὰ στόμια τοῦ ποταμοῦ Ὁβῆ, καὶ ἠγκυροβόλησεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰενι-